

۱۱۹۴

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۱۰۶۵

سال تحصیلی ۳۴-۳۵

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع

بررسی و مقایسه پرواریندی نژاد شان ویلوج

نگارش

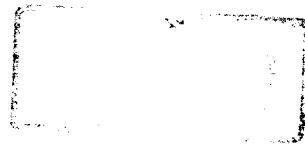
نوراله وزیر پناه

هیات داوران

آقای دکتر عبدالحسین مرزایید دانشیار دانشکده دامپزشکی راهنما و رئیس هیات داوران

آقای دکتر محمد مودت شماع دانشیار دانشکده دامپزشکی داور

آقای دکتر محمد علی نادعمیان استاد یار دانشکده دامپزشکی داور

۱۱۹۴

تقدیم به :

روح پرفتح پدرم که بزرگترین پشتوانه زندگیم بود و شمع وجودش
روشنائی بخش شبستان وجودم — یادش گرامی باد

مادرم که نرات وجودم هممازمه را واکنده است

برادر و خواهرانم که مایه افتخار و سرافرازیم میباشند

مسرم که صبر و شکیبائییش راه گشا و مایه دلگرمی است

فرزندم که چون جان شیرین عزیزش میدارم

خدمتگزاران واقعی و صدیق این مرز و بوم

دوست

باعرض تشکروسپاس بی پایان از اساتید محترم و سروران ارجمندم :

جناب آقای دکتر عبدالحسین مروارید که در ررتوهدهایت و ارشاد ایشان
این مجموعه تدوین یافت

جناب آقایان دکتر رضی رضی فرد - دکتر محمود شماع - دکتر محمد
قلی نادرعلیان که در تهیه و تنظیم این پایان نامه از محضر علمیشان بهره
مند بودم

و از جناب آقای دکتر خاوری و دکتر سیاه منصوری که از راهنمایی و همکاری
ایشان سود فراوان جستم

ضمناً* بدین وسیله از زحمات کارکنان و کارگران شریف موسسه تحقیقاتی امین آباد
بخصوص بخش پرورش گوسفند قدردانی مینمایم و سلامت و سعادت رورافزونی
برای ایشان آرزو مند م.

فهرست مطالب

فصلنامه

فصل اول گوسفنداری

بخش اول فواید گوسفنداری

بخش دوم نقش گوسفنداری در جامعه و روستائی و ایلاتی

بخش سوم نقش گوسفنداری در جامعه شهرنشین

فصل دوم نژادهای گوسفندان ایران

بخش اول نژادهای مشهور گوسفندان گوشتی ایران

بخش دوم نژادهای ^{مشهور} گوسفندان پشمی ایران

بخش سوم نژادهای ^{مشهور} گوسفندان پوستی ایران

فصل سوم مزایای و اهمیت پروراندی

بخش اول اهمیت پروراندی در اقتصاد جامعه روستائی و ایلاتی

بخش دوم اهمیت پروراندی در اقتصاد جامعه شهری

بخش سوم افزایش تولید در واحد سطح

بخش چهارم افزایش مرغوبیت گوشت

بخش پنجم برگشت اصل سرمایه و سود آن در مدت زمان محدود و کوتاه

بخش ششم تولید کود

بخش هفتم كلك بمراتع

فصل چهارم شرایط لازم برای موفقیت در امر پرواربندی

الف- انتخاب و سفندان پیشروس

ب- سن و جنس حیوان

ج- انتخاب بهترین وقت برای پرواربندی

د- انتخاب بهترین موقع خرید بره

ه- رعایت طول مدت پرواربندی

و- سایر عوامل

فصل پنجم نژادهای مورد آزمایش

۱- نژاد بلوچ

۲- نژاد شال

فصل ششم مشاهدات

۱- زوش و نحوه آزمایش

۲- عملیات بهداشت دام و جایگاه

۳- تغذیه

الف- تغذیه قبل از پرواربندی

ب- تغذیه در زمان پرواربندی

ج- نحوی غذا دادن

د- محاسبات آماری و تعیین ارزش مواد غذایی مصرفی

ه- توزین بروه‌ها

فصل هفتم نتیجه و بحث

فصل هشتم پیشنهادات و منضمات

منابع

مقدمه:

بزرگترین مشکل قرن ما مشکل کمبود مواد غذایی بویژه کمبود پروتئین حیوانی است که گریبان لاکثریت جامعه انسانی امروزی میباشد.

بشر عصر حاضر برای چاره اندیشی بر این مشکل دست نیاز به هر طرف میازد تا مرهمی هر چند کم اثر و کم مقدار بر این زخم عفن و کریه خود بگذارد.

چنانکه میشنویم از نفت بمنظور تهیه غذا استفاده میکنند و از مد فوع بیسکویت میسازند ولی این هردو و امثالهم هیچ گاه نمیتواند منبع قابل اطمینان و پایداری برای غذای بشر باشد چون نفت لایزال نیست و چند صباحی دیگر بر عمرش خاتمه داد میشود و مد فوع هم که خود جای بحث بسیار دارد.

به همین دلیل و دلایل دیگر آدمی به کنکاش ژرفنای دریاها میروند تا شاید چاره مشکل خود کند و یا پهن دشت آسمانها را درمینورد و به کرات سماوی میروند با امید آنکه منبعی جدید و ماوای تازه یابد.

ولی چنانکه در آخر این مقدمه هر چند ناقص، نتیجه گرفته میشود بانجام این تلاشهای بظاهر مثبت عملیات دیگری که در جنب آن انجام میشود نتیجه کمبود حاصله را باید در جای دیگری جستجو کرد و ریشه آنرا در چیزی دیگری یافت.

در کشور ما هم که يك کشور نیمه صنعتی نیمه کشاورزی میباشد مسئله کمبود مواد غذایی بویژه مواد پروتئینی حیوانی که در این میان گوشت گوسفند مقام والائی را حائز است مسئله حاد و مشکل روز میباشد. سعی جمیله بر آن است که حتی المقدور بهر وسیله بر این کمبود فائق آیند.

این کمبود در کشور ما دارای علل گوناگونی میباشد که مهمترین آنها عبارتند از:

۱- افزایش جمعیت: بد لایذ ریشه کنی و مبارزه با بیماریهای مهلك و رشد جمعیت

در جامعه ایرانی آهنگی پرشتاب دارد بطوریکه جمعیت ایران در سال ۱۳۵۳ -

۳۲۸۰۰۰۰۰ نفر بوده که افزایش سالیانه برابر $\frac{۴۵}{۱۰۰۰}$ و میزان مرگ و میر $\frac{۱.۴}{۱۰۰۰}$ که در

نتیجه ایران دارای رشد جمعیتش برابر با $\frac{۳}{۱}$ بوده (۱)

در مورد افزایش جمعیت این مطالب تنها مربوط به ایران نیست بطوریکه شواهد نشان

میدهد جمعیت دنیا در سال ۱۶۰۰ میلادی ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون نفر بوده که دو قرن

بعد از آن یعنی در سال ۱۸۰۰ دو برابر گردید در سال ۱۹۰۰ جمعیت دنیا $\frac{۱}{۵}$

میلیارد نفر شد و در سال ۱۹۶۰ مجدداً دو برابر گردید در حال حاضر بیش از $\frac{۳}{۵}$

میلیارد نفر در روی کره زمین زندگی میکنند و روزانه ۱۸۰۰۰۰ نفر بر جمعیت دنیا

افزوده میشود.

(۱) از متن سخنرانی والا حضرت اشرف پهلوی در کنگره مبارزه با افزایش جمعیت در رومانی

ویش بینی میشود که با این روال در سال ۲۰۰۰ میلادی جمعیت دنیا حدود دوبرابر جمعیت کنونی یعنی به بیش از ۷ میلیارد نفر برسد .

۲- کوچ کردن کشاورزان بطرف شهرها و در نتیجه کم شدن نیروی انسانی کشاورز بعلا مختلف که در نتیجه تبدیل شدن طبقه تولید کنند مواد کشاورزی به مصرف کنندگان آن مورد پیش می آید .

۳- بالا رفتن سطح زندگی مردم بخصوص شهرنشینان بطوریکه جدول شماره ۱ ملاحظه میشود مصرف گوشت در نقاط مختلف کشور یکسان نیست و در نتیجه لرستان با ۳۷/۳۲۸ بالاترین و ساری ۸/۲۲۰ پائین ترین میزان مصرف را دارند .

۴- عادت مردم به مصرف غذاهای بخصوصی که در مورد گوشت ، گوشت گوسفند مورد توجه خاص است .

۵- مشکلات دامپروری که خود شامل نکاتی چند است مانند

الف- عدم تکافوی مراتع کشور جهت تعریف احشام و اغنام موجود و از بین رفتن روز بروز آن بعلا عدم توجه به ظرفیت مراتع و احیاء مراتع

ب- وجود بیماریهای عفونی و انگلی که با وارد شدن دامهای وارداتی از خارج بیشتر شده است .

ج- عدم اطلاعات کافی دامپروران و کشاورزان از اصول دامپروری

* جدول شماره ۱ پرآلودگی صرف گوشت مرغ در ایران سال ۱۳۵۰

نام استان	مقدار جمعیت	وزن گوشت مرغی سالیانه به هر نفر	صرف مرغی بر حسب کیلوگرم
مرکز	۴۸۶۷۹۳۷	۷۰	۱۴,۲۷۹
گلستان	۴۱۱۱۰۳	۷	۱۴,۳۴۲
مازندران	۳۸۶۱۷۴	۱۳	۲۶,۷۰۱
آذربایجان شرقی	۹۶۰۶۳۵	۱۹	۱۹,۷۷۸
خراسان غربی	۳۲۴۷۱۱	۹	۲۷,۷۱۶
کوهانشاخان	۲۷۵۲۰۱	۶	۱۵,۹۸۶
خوزستان	۱۰۳۱۳۸۶	۲۲	۲۱,۱۸۶
فارس	۷۲۹۱۳۸	۶	۸,۲۲۱
کرمان	۲۳۲۵۴۵	۴	۱۷,۲۰۰
خراسان	۹۳۵۱۶۳	۱۵	۱۶,۳۹
اصفهان و نیریز	۱۱۳۰۷۳۵	۱۷	۱۴,۹۹۴
سیستان و بلوچستان	—	—	—
ساری	۱۲۱۸۸۳	۱	۱,۲۲۰
بوشهر	—	—	—
کردستان	۱۲۱۷۱۳	۴	۳۲,۱۶۴
همدان	۲۶۱۲۶۴	۶	۲۶,۷۱۶
چهارمحال و بختیاری	۱۱۰۰۲۳	۱	۱,۱۴۷
لرستان	۲۱۴۳۱۶	۱	۳۷,۲۲۸
سمنان	۹۶۴۹۴	۲	۲۰,۷۳۷
ایرجان	—	—	—
یزید باهنر	—	۴	—

* ارقام حاصل از تقسیم مقدار گوشت مرغی از آمار سازمان گسترش و پخش ماه ایران است
بر حسب استان و مربوط به سالنامه آمار مرکزی نیروی انسانی و وزارت
کار و امور اجتماعی ۱۳۵۱ دارد. شهرهای آلوده

د- بنکار نبستن اصول اصلاح نژاد بمنزله افزایش فراآورده‌های دامی بطوریکه ایران با داشتن جمعیت دامی قابل توجه، قادر به رفع نیازهای داخلی خود نیست و این بدان علت است که دامهای ایرانی با حداکثر ظرفیت ژنتیکشان بهره‌برداری نمیشوند.

جدول ۲ تعداد دامهای موجود در کشور (۱)

گا و گوساله	۵ / ۵ میلیون راس
گاو میش	۱۸۰-۴۵۰ هزار راس
گوسفند و بره	۳۰-۲۴ میلیون راس
بز و بزغاله	۳۰ میلیون راس
طیور	۱۴-۳۲ میلیون قطعه
شتر	۱۷۵-۱۱۰ هزار نفر
اسب	۲۸۲-۵۰۰ هزار راس
قاطر	۱۳۵-۲۰۰ هزار اس
خوک	۵۰۰۰۰ راس

(۱) آمار درج شده در جدول شماره ۲ از سالنامه آماری (مرکز آمار ایران) در سال ۱۳۵۲ ارائه گردیده است.

همه عدم مطمئن در بهره دهی و سودآوری در امر دامپروری چنانکه در سالهای
 خوک دهقان ایرانی با نابسامانی های زیادی مواجه خواهد بود و در حقیقت با قهر طبیعت
 همه چیز برای دامپرور ایرانی محکوم به فنا است.

وعلل و عوامل دیگری که از حوصله این مقدمه خارج است.

ولی کمبود مواد غذایی در جهان ریشه های عمیقتر و نگران کننده تری را رویاروی ما

قرار میدهد طبق برآوردهای F.A.O

همانطور که در بالا آمد جمعیت انسانی در سال ۲۰۰۰ میلادی حدود ۷ میلیارد

نفر خواهد بود که حدود ۱۶۰ میلیون تن پروتئین حیوانی و گیاهی بایستی مورد مصرف

تغذیه انسان آن زمان قرار گیرد .

در حال حاضر ۳۳٪ پروتئین مورد نیاز انسان از پروتئین حیوانی و ۶۷٪ آن پروتئین

گیاهی تامین میشود از پروتئین حیوانی ۷/۷۲٪ آن از شیر و گوشت و ۱۲/۱٪ از

تخم مرغ و ۱۵/۲٪ آن از ماهی و سایر جانوران آبی تامین میگردد .

پروتئین لازم برای جیره غذایی روزانه انسان ۷۰ گرم است از این مقدار بایستی

۳۰ گرم آن از پروتئین حیوانی تامین گردد .

البته اگر پروتئین گیاهی باندازه لازم در دست باشد در صورت لزوم انسان میتواند

بازرسی ۱۵ گرم پروتئین حیوانی زندگی نسبتاً خوبی داشته باشد .

ولی جیره کمتر از ۱۵ گرم در روز نشان از قحطی و کمبود پروتئین است. آمار که در سال ۱۹۶۰ تهیه گردیده مبین آن بود که فقط ۱۹/۵٪ جمعیت دنیا بیش از ۳۰ گرم پروتئین جانوری در روز دریافت میکردند (فرانسه ۴۵ گرم آمریکا ۶۵ گرم) در حالیکه ۱۹/۸٪ از مردم ۱۵ تا ۳۰ گرم و ۶۰/۷٪ افراد کمتر از ۱۵ گرم پروتئین حیوانی در روز دریافت مینماید.

پروتئین جانوری لازم در سال برای ۳/۵ میلیارد جمعیت با فرض اینکه بهر نفر روزانه ۲۰ تا ۲۵ گرم پروتئین حیوانی برسد ۲۶ تا ۳۳ میلیون تن است. در حالیکه برای سال ۲۰۰۰ میلادی ۵۵ تا ۶۵ میلیون تن خواهد بود. حال چگونه در این سال انسان میخواهد این پروتئین مورد نیاز را تامین و توزیع نماید خود جای گفتگوی فراوان است که با توجه به اینکه در حال حاضر که جمعیت نصف جمعیت سال ۲۰۰۰ میلادی است مع الوصف ۶۰٪ جمعیت کنونی در قحطی بسر میبرند در آن سال وضع چگونه است الله و علم تازه اگر بفرض محصولات دامی و کشاورزی بد و برابر افزایش یابد باز هم در این صورت ما دچار کمبود بمواد غذایی (اخواهیم بود مسئله اصلی شاید فقط کمبود مواد غذایی نباشد زیرا همانطوریکه دکتر چی ام بنگوا رئیس بخش تغذیه سازمان بهداشت جهانی میگوید :

---

(۱) اعداد و ارقام از متن سخنرانی آقای دکتر عماد رئیس روابط عمومی شیلات جنوب ایران در ششمین کنگره دامپزشکی

" حقیقت تلخ در این است که اگر تمام مواد غذایی موجود در دنیا بطور مساوی و به نسبت نیاز بین کشورها و گروهها اجتماع و اقتصادی توزیع میشد هیچ کودکی از سوء تغذیه رنج نمیبرد زیرا در حال حاضر باندازه کافی در جهان غذا هست ولی به نسبت نیاز و لزوم توزیع نمیشود" (۱)

در تائید گفتار فوق آماری از درآمد سرانه اکثر کشورها بوسیله دبیرخانه سازمان ملل متحد منتشر شده ذکر میشود بسال ۱۹۵۴ قاره اروپا (که شامل کشورهای اتحاد جماهیر شوروی هم باشد) و امریکای شمالی که رویهم رفته ۳۲٪ جمعیت جهانی را در برمیگیرد ۸۳٪ درآمد جهانی را در اختیار دارند و از سوی کشورهای امریکای لاتین که ۷٪ از کل جمعیت جهان را در خاک خود جای داده اند درآمدشان بین ۴/۵٪ کن نیست آفریقا با جمعیتش تقریباً برابر امریکای لاتین تنها با ۲٪ از درآمد جهان باید زندگی خود را تامین کند قاره آسیا کمبیش از نیم از مردم جهان را در بر دارد (۵۴٪) تنها به ۱۱/۵٪ درآمد جهانی اکتفا میکند . یک سوم از افراد بشر در کشورهای زندگی میکنند که درآمد ملی و تقریباً آنها از ۵ دلار کمتر است و بیش از نیم از جهانیان سکنه کشورهای هستند که درآمد سرانه ای کمتر از ۱۰ دلار دارند بسال ۱۹۵۴ درآمد ملی سرانه و سالانه مجموع کشورهای کم درآمد ۶۵ دلار بود در حالیکه این رقم در کشورهای — پیشرفته ۵۸۶ دلار میرسد (درآمد سالانه سرانه این امریکائی بالغ بر ۱۸۷۰ دلار است)

طبق این روال این فاصله فاحش طی سالهای آینده نیز افزایش مییابد بطوریکه تا بیست سال دیگر باید درآمد یک هندی را ۳۵ برابر کرد تا با درآمد یک امریکائی برابر گردد و یاد رجائی دیگر سازمان خواربار و کشاورزی گزارش میدهد تولید مواد خوراکی در کشورهای افریقائی در سال ۶۰-۱۹۵۹ بطور متوسط ۳٪ از سالهای پیش از جنگ کمتر شده و باجیره پروتئین حیوانی در کشورهای امریکای لاتین از روزانه ۲۹ گرم در سال های ۵۰-۱۹۴۸ به ۲۴ گرم در سالهای ۵۸-۱۹۶۵ رسیده است و یاد رجالی که طبق تحقیقات جمعیت جهان نسبت به پیش از جنگ جهانی دوم ۳۵٪ افزایش یافته بموجب آمار F. A. O محصولات غذائی در این فاصله زمانی ۵۲٪ افزایش نشان میدهد.

(البته چنین شامل این محاسبات نیست) اگر این ترازنامه رضایت بخش بنظر میرسد بعلت ترقیات کشاورزی قابل توجهی است که در کشورهای پیشرفته انجام گرفته است بطوریکه در امریکای شمالی جمعیت ۴۰٪ و تولیدات غذائی ۶۸٪ افزایش یافته . در اروپا رقم افزایش جمعیت تنها در حدود ۱۲٪ است در حالیکه محصولات غذائی تقریباً ۵۰٪ اضافه شده است در مقابل در مجموع جهان سوم پیشرفت محصولات غذائی بهیچ وجه قادر به دنبال کردن جمعیت نیست و بنا بنظر سازمان خواربار و کشاورزی برای پاک کردن مجموع جهان سوم از گرسنگیهای مخفی بانظر گرفتن رشد جمعیت باید تولید شیر و گوشت بمیزان ۵۰۰٪ در طول چهل سال آینده افزایش یابد و از آنجا که تولید یک کالری